Syyttäjälaitoksen lausunnosta

HE 5/2026 vp laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Tavoitteet

- Syyttäjälaitos kannattaa rikosprosessin sujuvoittamista ja oikeusturvan saatavuuden parantamista.
- Syyttäjälaitoksen käsiteltäväksi tulevien rikosasioiden määrä on suuressa kasvussa.
    - Syyttäjälaitoksen tulee hyvin rajallisissa resursseissa vastata syyttäjäntoimen järjestämisestä.
- Sakkomenettelyn käytön laajentaminen on elintärkeää resurssien tehokkaammaksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi käyttämiseksi.

→ Varsinaisessa rikosprosessissa voidaan keskittyä vaativampiin rikosasioihin.

- Kokonaisuutena ehdotetuilla muutoksilla rikosprosessista sakkomenettelyyn voisi vuosittain siirtyä enimmillään noin 5 000-6 000 rikosasiaa.

Syyttäjälaitos kannattaa

Sakkomenettelyn edellytyksinä:

1. Asian yksinkertaisuus ja selvyys.
2. Asiasta on yleisen rangaistuskäytännön mukaan odotettavissa sakkoa.
3. Soveltamisalan laajentaminen.
4. Sakko- ja vankeusrangaistuksen eron arviointi kuuluu tuomioistuimille.
5. Seksuaalirikokset, terrorismirikokset, sotarikokset, rikokset ihmisyyttä vastaan sekä lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan käyttöön kohdistuvat rikokset rajataan ulkopuolelle.
6. Poliisin ratkaisuvallan piiriin kaikki teot, joista enimmäisrangaistus olisi sakkoa - 6 kk vankeutta.

Syyttäjälaitos kannattaa

- Asianomistajan riidaton yksityisoikeudellinen vaatimus ratkaistaan tekijän ja asianomistajan suostumuksella sakkomenettelyssä.
- Epäillyn ja asianomistajan mahdollisuudesta peruuttaa suostumuksensa ennen rangaistusmääräyksen antamista luovutaan.
- Poliisin ja syyttäjän yhteistyö tarvittaessa sakkomenettelyn edellytysten arvioinnissa.
- Sakkomenettelyasiassa vain suppea esitutkinta.
- Asianomistajan valitusperusteet vastaisivat määräyksen saajan valitusperusteita.
- Voidaan määrätä suoritettavaksi päihdetutkimuskustannukset ja menettämisseuraamuksen määrää korotetaan 5 000 euroon.

Syyttäjälaitos esittää

- Soveltamisalaa ei sidottaisi rangaistusmaksimiin.
  - Vrt. Ruotsi, Norja ja Tanska, vrt. rekisterimerkintärikos sakko – 3 v vankeus.
- Prosessin muoto asian vaativuuden ja laadun mukaan.
- Sakkomenettely ei edellyttäisi asianomistajan suostumusta.
  - On yläraja sille, kuinka monta vankeudeksi muuntamiskelvotonta sakkoa sakkomenettelyssä voidaan määrätä.
  - Asianomistajan korvausvaatimus voidaan käsitellä sakkomenettelyssä.

Syyttäjälaitos esittää

- **Perusmuotoiset pahoinpitelyt** laajennetun sakkomenettelyn soveltamisalaan.
  - Mainittava osa selviä ja yksinkertaisia.
  - Suuri määrä. (Tilastokeskus: Tuomioistuimissa pahoinpitelystä tai lievästä pahoinpitelystä sakkoon tuomittuja oli 2023 yhteensä 3 361.)
  - Rangaistuskäytäntö vakiintunut tyypillisissä vähäisemmissä pahoinpitelyissä. On ohjeistettavissa.
  - Asianomistajan korvausvaatimus usein riidaton.
  - Nopea käsittely vastaajan ja asianomistajan edun mukaista.
  - Ei lähisuhdeväkivaltatapauksia.

Syyttäjälaitos esittää

- RL 25 luvun henkilökohtaista vapautta suojaavat tunnusmerkistöt soveltamisalaan.

- Nuoret rikoksesta epäillyt laajennetun soveltamisalan piiriin.
  - Nopea puuttuminen rikolliseen menettelyyn tärkeää uusien rikosten ennaltaehkäisemiseksi ja nuoren olosuhteiden selvittämiseksi.

- Yksityisoikeudellisen korvausvaatimuksen enimmäismäärää ei rajattaisi lainsäädännössä.
  - Dispositiivinen ja riidaton vahingonkorvausasia.
  - Vrt Ruotsi.

Syyttäjälaitos esittää

- Erityisen tärkeää, ettei esitettyä sakkomenettelyn soveltamisalan laajentamista supisteta nyt esitetystä mallista (sakko – 2 vuotta vankeutta).

Kiitos ajastanne ja harkinnastanne.